
HOOFDSTUK 5

AFWEGINGEN EN KEUS

Inleiding

Dit hoofdstuk bevat de einduitslag. Of dat ook een happy end inhoudt hangt af van de positie die men inneemt. Dit is typisch een onderwerp waarbij het moeilijk, zo niet onmogelijk, is om een win-win situatie te creëren. Er zullen altijd verliezers zijn, althans personen en instanties die iets kwijt raken zonder genoegzame compensatie. Het is evident dat bestuurlijke vernieuwing zijn eigen prijs kent. Of het de prijs waard is wordt bepaald door het uiteindelijke resultaat, dat wil zeggen krijgen we uiteindelijk een samenleving waarin de burger zich thuis voelt, waarin hij zich kan ontplooiën, waarin welvaart en welbevinden op een hoger niveau wordt gebracht.

Om dat resultaat te bereiken wordt in dit hoofdstuk een drastische keus voorgesteld. Zij die de prijs daarvoor te hoog vinden kunnen die keus op drie punten aanvechten:

- . door het niet eens te zijn met één of meer van de axioma's van hoofdstuk 4;
- . door het niet eens te zijn met één of meer van de randvoorwaarden van hoofdstuk 4;
- . door het niet eens te zijn met de manier waarop de weging van axioma's en randvoorwaarden plaats vindt in dit hoofdstuk 5.

Voordat er gekozen gaat worden volgt eerst nog even een opfrisser voor de late binnenkomers.

Beknopte knelpuntenanalyse

Er zijn lezers die geen zin of tijd hebben om de hoofdstukken 1 t/m 4 te consumeren ⁹⁾. Zij springen meteen door naar dit laatste hoofdstuk en zullen hun oordeel over dit rapport vellen naar gelang de uiteindelijke keus bevalt of niet. Het zij zo. Om echter te voorkómen dat ze op een te gemakkelijke manier tot hun oordeel komen wordt nog eens - zij het zeer beknopt - puntsgewijs samengevat waar het in Zuid-Limburg aan schort.

Algemeen

- : gebrek aan werkelijke wil tot samenwerking wegens het laten prevaleren van het gemeentelijk belang; onvoldoende oppakken van de ligging van Zuid-Limburg in het nieuwe Europa; het opereren van te veel actoren op hetzelfde terrein, verkokering, inefficiency, ondoorzichtigheid, paternalisme provincie; vrijblijvendheid huidige Wgr; opkomende technocratie; gebrek aan integraliteit en gemeenschappelijkheid.

⁹⁾ Als ze wel tijd hebben om essentiële passages uit de hoofdstukken 1 t/m 4 te lezen worden de volgende onderdelen aanbevolen: Inleiding, Hoofdstuk 1, p. 1-8, Hoofdstuk 3, p. 22-28 en p. 37-41, Hoofdstuk 4.

- Volkshuisvesting* : te veel accent op verdelen in plaats van op kwaliteit van het wonen; gebrek aan integratie met ro-beleid; belangentegenstelling grote-kleine gemeenten.
- Bedr. terreinen en kant. lokaties* : er is te veel vrijblijvendheid in huidige samenwerking wegens de economische belangen; er is te veel versnippering (iedere gemeente gaat met eigen terrein de markt op); markt heeft eigen tempo en wacht niet tot Zuid-Limburg orde op zaken heeft gesteld.
- Milieu* : qua schaalgrootte is er momenteel geen aansluiting met andere instanties; met name kleinere gemeenten zijn niet meer in staat om - als gevolg van de toenemende complexiteit - milieuvraagstukken op te lossen; te weinig geïntegreerd in ro-beleid.
- Verkeer en vervoer* : is nog te weinig geïntegreerd in ro-beleid; tegenstelling grote-kleine gemeenten; nog weinig integratie naar andere beleidsterreinen.
- Recreatie en toerisme* : er is geen gezamenlijke visie; we missen kansen op extra subsidies; te weinig aandacht voor natuurbehoud en landschap.

Als we een en ander samenvatten in een aantal lopende zinnen dan staat er het volgende.

Bij een betekenisvolle groep portefeuillehouders, ambtenaren en sleutelfiguren buiten de overheid leeft de idee dat een stevige aanpassing van de bestuurlijke verhoudingen in Zuid-Limburg een goede zaak is. Er is geen weg meer terug. Men wil af van de huidige bestuurlijke samenwerking die veelal is gebaseerd op onderling wantrouwen of op een gemeenschappelijke vijand. Onderlinge verdeeldheid binnen de samenwerking - veelal voortkomend uit de behoefte lokale belangen veilig te stellen - is troef. In plaats daarvan bepleit men op grote schaal bestuurlijke samenwerking die gericht is op het bereiken van gemeenschappelijke doelen op een schaal van Zuid-Limburg. Men is overigens realistisch: 'als we het zelf niet doen, wordt het wel vóór ons geregeld door een hogere instantie'. De tijd is voorbij dat beslissingen vooruit geschoven kunnen worden. Door alle opinies heen klinkt de opvatting dat er nu een unieke kans is om niet alleen met woorden te belijden dat het ernst is met de bestuurlijke vernieuwing, maar om dit ook in daden om te zetten. Men wil de aansluiting met de rest van regionaliserend Nederland niet missen. De kans die het kabinet biedt om ook in Zuid-Limburg een versterking van het regionale besturen door te voeren, gekoppeld aan het stedelijk knooppunt Maastricht-Heerlen, wil men niet missen. Steeds meer beleidsvraagstukken overstijgen immers de grenzen van de individuele gemeenten, de drie Wgr-gewesten en soms zelfs de schaal van Zuid-Limburg. De behoefte aan samenhangende beleidsontwikkeling op een bovenlokale schaal is manifest.

Als we deze opvattingen aanleggen tegen de feitelijke samenwerking op de vijf onderzochte beleidsgebieden, dan zien we een duidelijke tendens in de richting van samenwerking op een schaal boven de gemeenten, en soms boven de drie gewesten. Er zijn echter duidelijke verschillen in ontwikkeling. De behoefte aan bovenlokale samenwerking op het gebied van verkeer en vervoer is conceptueel en gevoelsmatig véél verder ontwikkeld dan die op het gebied van recreatie en toerisme: dat staat nog in de kinderschoenen. Ook de samenwerking op milieugebied laat nog veel te wensen

